

ІНТЕРАКТИВНІ МЕТОДИ НАВЧАННЯ: ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ ПРИ ВИКЛАДАННІ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

У статті розглянуто різні класифікації інтерактивних методів навчання. Враховуючи практичний досвід, уточнено класифікацію інтерактивних методів відносно викладання іноземної мови. Визначено, що методики викладання іноземних мов надають перевагу комунікативній взаємодії. Виділено переваги та недоліки інтерактивних методів при викладанні іноземної мови, доведено доцільність вибору тих чи інших методів навчання.

Ключові слова: метод, інтерактивний, навчання, класифікація, комунікація.

Модернізація навчальної системи є запорукою становлення компетентного, мобільного фахівця, професійні якості якого відповідатимуть європейській системі освіти. Кардинальні зміни в суспільстві вимагають від викладачів підготовки такого фахівця, який володів би цілим комплексом професійних і особистісних якостей. Викладач під час занять повинен створювати такі умови, які сприятимуть самореалізації тих, хто навчається, орієнтувати навчальний процес на забезпечення самовизначення в сучасному мобільному суспільстві. Отже, навчальний процес має орієнтуватися на розвиток індивідуальності кожного студента. Доцільно використовувати такі методи навчання, які відображатимуть процес взаємодії: групова, парна робота, взаємодія викладача й студента. Інтерактивна методика – це навчальний процес, орієнтований на продуктивний обмін інформацією, під час якого відбувається засвоєння нового матеріалу.

Особливу увагу в процесі викладання іноземної мови викладачі приділяють методам навчання. Найбільш ефективними сьогодні є методики інтерактивної взаємодії. Вивченням інтерактивної методики займалися багато вчених (Е. Я. Голант, О. А. Голубкова, В. В. Гузєв, Т. Н. Добриніна та ін.). Розподіл на групи, або класифікацію інтерактивних методів вивчали Л. Н. Вавилова, Е. Я. Голант, О. А. Голубкова, Г. С. Кулініч, В. В. Ніколін, Т. С. Паніна, А. Ю. Прилепо, Г. С. Харханова. У низці сучасних досліджень розроблено теоретичні засади інтерактивних методів навчання, однак фактично відсутні розробки викладачів-практиків, які або ще проходять апробацію, або взагалі невідомі широкому загалу. Сьогодні поки що не існує універсальної класифікації інтерактивних методів навчання; спостерігаються деякі недоліки інтерактивних методів у процесі викладання іноземної мови.

Мета статті – узагальнити існуючі класифікації інтерактивних методів; уточнити класифікацію інтерактивних методів у контексті викладання іноземної мови.

Підвищення ефективності навчання іноземної мови відбувається за допомогою нетрадиційного підходу до викладання, тобто добору та використання доцільних методів взаємодії викладача зі студентом на заняттях, чого вимагає сучасна система освіти. У навчальній діяльності як викладач, так і студент мають бути активними для високого рівня володіння іноземною мовою, а навчання має бути інтерактивним: будуватися на успішному вирішенні спільних завдань, впливаючи на дії кожного й доповнюючи один одного. Слово “інтерактивне” складається з двох слів – “інтер” і “активне”. Обидва слова походять з лат. “inter” (“взаємно”, “вкупі”, “спільно”, “між”) і “activus” (“рухливе”, “діяльне”, “жваве”, “енергійне”). Отже, інтерактивне навчання – це навчання, яке дає можливість студентам спільно, жваво, енергійно й рухливо займатися під час навчального процесу. Інтерактивна методика базується переважно на ігрових формах навчання, що допомагає підвищувати мотиваційний аспект при вивченні іноземної мови. Також викладач іноземної мови використовує інтерактивну методику при розподілі студентів на групи для співпраці та впровадження кооперативного навчання. Співробітництво або кооперація – це спільна діяльність, спрямована на досягнення загальної мети, де в межах спільної діяльності індивідуальні особистості прагнуть отримати успішний результат. Залучення всіх студентів до активної та плідної праці є головним завданням інтерактивної методики при викладанні іноземної мови.

Класифікація інтерактивних методів є однією з найактуальніших проблем сучасної освіти, яка привертає увагу багатьох вчених. О. А. Голубкова, А. Ю. Прилепо на підґрунті комунікативної функції розділяють інтерактивні методи на 3 групи: дискусійні (діалог, групова дискусія, опрацювання та аналіз життєвих ситуацій); ігрові (дидактичні ігри, творчі ігри, ділові, рольові ігри, контрігри, тощо); психологічні (сенситивний і комунікаційний тренінг, емпатія) [1]. О. І. Пометун та Л. В. Пироженко виокремлюють такі інтерактивні технології навчання: кооперативне (робота в парах, мікрогрупах); колективно-групове (“Мікрофон”, “Мозковий штурм”, “Навчаючись – вчуся”, “Аналіз ситуації”, “Древо рішень” тощо); ситуативне модулювання (навчальні ігри); опрацювання дискусійних питань (різні види дискусій “Метод ПРЕС”, “Займи позицію”, “Зміни позицію”, “Неперервна шкала думок”) [5]. М. І. Скрипник класифікує інтерактивні методи, спираючись на діалогічну взаємодію в навчальній діяльності: інформаційні (обмін учасниками матеріальних або духовних цінностей), які, в свою чергу, він поділяє на слухові, зорові та кінестетичні; пізнавальні (спосіб отримання нових знань, умінь і навичок); мотиваційні (створення таких умов, щоб кожний учасник зрозумів власну позицію у взаємодії); регулятивні (визначення певних правил для здійснення взаємодії) [4]. С. С. Кашлев характеризує інтерактивні методи таким чином: створення сприятливої атмосфери; організація комунікації та обміну діяльностями; організація мислєдїяльності; ор-

ганізації смислотворчості; організація рефлексії; інтеграційні методи, тобто інтерактивні ігри [2].

Володіти іноземною мовою на рівні носіїв мови, бути нерозривною ланкою в процесі спілкування з іноземцями – це головне завдання сучасного викладача іноземної мови, якого можна досягти завдяки інтерактивним методам. Виходячи з власного практичного досвіду, було уточнено класифікацію інтерактивних методів відповідно до викладання іноземної мови, при цьому перевагу надавали комунікативній функції, тобто формуванню вмінь і навичок підтримувати діалог, бути активним у діалогічному мовленні. Нами виокремлено такі методи:

– діалогічний (різні види ігрових ситуацій, з якими фахівець може зіткнутися в реальному житті в іншомовній країні, які, в свою чергу, можна розділити за специфікою використання лексичних одиниць у мові на: економічні (“Магазин”, “Банк”); політичні (“Вибори президента”, “Відкритий мікрофон у парламенті”); юридичні (“Судовий процес”, “Розподіл майна”)). Створення таких ситуацій знайомить зі специфічним лексичним матеріалом певної галузі, допомагає сформувати впевненість, розвиває навички переконання;

– екскурсійний, який також можна поділити на дві підгрупи: культурно-масове відвідання публічних місць побутового характеру (“Ресторан”, “Кафе”, “Бібліотека”), а також створення умов для “реального” подорожування в іншомовний світ (“Лондон”, “Нью-Йорк”). За допомогою цього методу відбувається вивчення культурного клімату держави, мова якої вивчається, як з побутової точки зору, враховуючи сленг та “сталі” вислови, які часто зустрічаються у розмовній мові, так і пізнання нового культурного світу іншої держави. Відомо, що вивчення іноземної мови відбувається через пізнання її культури, а здійснити цей навчальний процес за короткий термін допоможе перебування в іноземному середовищі;

– пошуковий (створення проблемної ситуації, яка вимагатиме активних дій пошукового характеру для вирішення певного завдання). На нашу думку, цей метод є найважливішим для викладання іноземної мови, й викладачам слід звернути на нього особливу увагу, оскільки саме цей метод дає змогу подолати проблеми врахування ментальних особливостей іншомовної культури. Студент повинен вміти долати будь-які перешкоди за допомогою пошуку відповідних дій до певної ситуації, володіти навичками самореалізації в іншомовному середовищі, стати нерозривним ланцюгом тієї культури;

– акторсько-творчий (створення гуртка або театру для розвитку творчих здібностей та навичок емоційного характеру). Використання цього методу допомагає формувати майстерність викладу матеріалу на відповідному емоційному рівні, підтримувати діалогічне мовлення та розвиває пам’ять);

– консультаційно-пізнавальний (на нашу думку цей метод є специфічним, бо відбувається за допомогою ІКТ з використанням Інтернет-ресурсів (Skype, online-chat), але є корисним у процесі викладання іноземної мови). За допомогою цього методу відбувається живе спілкування з носіями мови, де студенти можуть отримати консультацію з того чи іншого питання, пізнати нову інформацію.

Отже, наша класифікація інтерактивних методів при викладанні іноземної мови спрямована на комунікативну функцію, при цьому: розвиває творчий підхід і емоційну забарвленість у спілкуванні, руйнує бар'єр нерішучості й сором'язливості при формуванні навичок підтримання діалогічного мовлення та переконання суб'єкта в раціональності власної думки, знайомить з культурою та побутом іншої держави, залучає до пошукової діяльності при подоланні морально-психологічного навантаження, перебуваючи в іншомовному середовищі.

Але інтерактивна методика викладання іноземної мови має не тільки переваги, а й недоліки. На практиці викладачам інколи буває важко визначити чітку межу між методами навчання: вони можуть доповнювати один одного й перетинатися, складаючи при цьому навіть єдину систему прийомів, за допомогою яких досягається спільна мета. Доцільність добору методів для викладання іноземної мови допомагає забезпечувати логічну послідовність на заняттях і не призводить до плутанини. Як доводить практика, добираючи корисні інтерактивні методи для викладання іноземної мови викладач повинен враховувати:

- рівень володіння іноземною мовою студентами;
- мету, на яку спрямована навчальна діяльність;
- зміст навчального матеріалу;
- відведений час на викладання змісту матеріалу;
- творчі здібності студентів;
- психологічний клімат студентського колективу;
- забезпечення допоміжними засобами (використання дидактичного й мультимедійного матеріалу, ТЗН).

Завдяки правильному застосуванню інтерактивних методів при викладанні іноземної мови зростає зацікавленість студентів до процесу навчання, що приводить до отримання успішного результату засвоєння матеріалу. Отже, використання інтерактивної методики за допомогою інтересу до викладу навчального матеріалу підвищує “ККД” процесу засвоєння інформації. За даними американських учених, під час лекції студент засвоює лише 5% матеріалу, під час читання – 10%, роботи з відео- та аудіоматеріалами – 20%, під час демонстрації – 30%, під час дискусії – 50%, під час практики – 75%, а коли студент навчає інших у ролі викладача чи відразу застосовує знання – 90% [3; 6]. Можна зробити висновок, що при пасивному навчанні рівень засвоєння матеріалу набагато нижчий, ніж навчання з використанням інтерактивних методів.

Висновки. Таким чином, викладанню іноземної мови приділяють особливу увагу в освітній системі, а викладачі намагаються підвищити комунікативну компетентність студентів за допомогою новітніх методів навчання. Тому особливий інтерес у викладанні іноземної мови становлять інтерактивні методи, які спрямовані на комунікативну діяльність, наближену до реального процесу спілкування.

Проаналізувавши класифікації інтерактивних методів і технологій навчання, ми спостерігаємо за деякими розбіжностями вчених у розподілі цих методів на групи, але всі вони акцентують увагу на взаєморозумінні, взаємодії та взаємному вирішенні проблем, які є важливими для кожного учасника навчального процесу. Основним принципом цієї методики є співпраця, де всі студенти беруть активну участь, а успішне виконання залежить від кожного.

Оскільки викладання іноземної мови в сучасній освітній системі спрямоване на формування комунікативних функцій, нами було структуровано класифікацію інтерактивних методів відповідно до вивчення іноземної мови, які мотивуватимуть студентів до ґрунтовного вивчення матеріалу, а таке навчання, в свою чергу, підвищить рівень володіння іноземною мовою.

Викладання іноземної мови завжди залишатиметься в полі інтересів сучасних дослідників, бо модернізація нашого світу, вимоги до фахівців з боку іноземної спільноти та рівень працездатності на ринку праці постійно зростає завдяки рушійним змінам цивілізації, соціальній мобільності.

Список використаної літератури

1. Голубкова О. А. Использование активных методов обучения в учебном процессе : учеб.-метод. пособ. / О. А. Голубкова. – Санкт-Петербург, 1998. – 42 с.
2. Кашлев С. С. Интерактивные методы обучения : учеб.-метод. пособ. / С. С. Кашлев. – Минск : ТетраСистем, 2011. – 224 с.
3. Нісімчук А. С. Сучасні педагогічні технології / А. С. Нісімчук, О. С. Падалка, О. Т. Шпак. – Київ, 2000. – 368 с.
4. Скрипник М. Інтерактивне навчання: основні поняття / М. Скрипник // Ігри дорослих. Інтерактивні методи навчання / [упор. Л. Галіцина]. – Київ : Ред. загальнопед. газ., 2005. – С. 30–43.
5. Пометун О. І. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання : наук.-метод. посіб. / О. І. Пометун, Л. В. Пироженко ; за ред. О. І. Пометун. – Київ : А.С.К., 2004. – 192 с.

Стаття надійшла до редакції 16.11.2015.

Олишевич В. Н. Интерактивные методы обучения: преимущества и недостатки при преподавании иностранного языка

В статье рассмотрены различные классификации интерактивных методов обучения. Учитывая практический опыт, уточнено классификацию интерактивных методов в отношении преподавания иностранного языка. Определено, что методики преподавания иностранных языков предпочитают коммуникативное взаимодействие. Выделены преимущества и недостатки интерактивных методов при преподавании иностранного языка, доказана целесообразность выбора тех или иных методов обучения.

Ключевые слова: метод, интерактивный, обучение, классификация, коммуникация.

Oleshevich V. Interactive Teaching Methods: Advantages and Disadvantages of the Teaching of a Foreign Language

The article deals with the feasibility of using of innovative approaches to the teaching of foreign languages. The interactive teaching methods have been given special attention to. Based on the analysis of the scientific and methodological literature it has been determined that there are several classifications of the interactive teaching methods, including: classification based on functional and technological approaches, based on dialogic interaction, in the light of the essential characteristics.

Based on the analysis of the practical experience of university lecturers, several interactive methods of learning of foreign language have been singled out dialogic, excursion, searching, actor and creative, consulting and educational, which have intrinsic characteristics. Thus dialogic method involves in communicative interaction in different situations of educational, professional and domestic character; excursion – promotes deep study, distinction and memorization of the cultural heritage; searching – teaches to solve problematic situations; actor and creative – develops recitation skills, emotional culture; consulting and educational – teaches to acquire knowledge through consulting with native speakers.

The publication also reveals the causes of failures in the learning of foreign vocabulary, deficiencies of the interactive methods are marked out in some stages of education.

Key words: method, interactive, classification, communication, teaching.